

POLAZNE TOČKE ZA REFORMU POLJOPRIVREDE U REPUBLICI HRVATSKOJ

POLAZIŠTA:

- Poljoprivrednici, ratari, stočari, povrtlari, voćari, vinogradari, maslinari i ribari trebaju se ponositi zanimanjem kojeg obavljaju časno i pošteno. U posljednje tri turbulentne godine pokazalo se da je hrana od strateške važnosti svake države. Stoga poljoprivreda zaslužuje jednake uvjete kao i ostale gospodarske grane, a proizvođači jednak tretman kao i ostala zanimanja.
- Intervencije za izravna plaćanja definirane su u okviru Strateškog plana ZPP-a RH 2023-2027. Za osnovnu potporu dohotku za održivost planira se 130,00 EUR/ha za 1.095.482,23 ha. Dodatna preraspodijeljena potpora dodjeljivat će se za približno 680.000 ha za prvih 30 ha u iznosu od oko 110,22 EUR/ha (od 2014. do 2020. potpora se dobivala za prvih 20 ha). **Analize opravdanosti takve raspodjele nisu prezentirane** od strane Ministarstva. Bez provedbe neke eko sheme ili IAKS mjere ruralnog razvoja iznos potpore iznosit će oko 249,22 EUR/ha. RH će **proces konvergencije** (postupnog izjednačavanja proizvodno nevezanih izravnih plaćanja) **završiti u 2026.** kad će **prestati i povijesna prava na plaćanje**. RH je u skupini EU zemalja koje **neće primijeniti smanjivanja** (najviše 85% smanjivanja osnovne potpore dohotku koje prima jedno poljoprivredno gospodarstvo za iznose veće od 60.000 EUR ili smanjenje za 100% iznosa koji premašuju 100.000 EUR) i na taj način preusmjeriti financijska sredstva sa velikih poljoprivrednih gospodarstava na mala i srednja (**20% korisnika je primalo oko 77% ukupnih sredstava**). RH **neće** primjenjivati **shemu za male poljoprivrednike**. Na otocima i priobalju nije bilo potpora za poljoprivrednike koji koriste poljoprivredno zemljište kao **kulturno dobro** jer je Vlada RH program potpora u tom području donijela tek u kolovozu 2022.
- Od 01.01.2025. propisano je uvođenje **socijalne uvjetovanosti** i primjena administrativnih sankcija ako se ona ne ispuni. Pravila o socijalnoj uvjetovanosti obuhvaćaju: 1. zapošljavanje (transparentni i predvidivi radni uvjeti), 2. zdravlje i sigurnost (mjere za poticanje poboljšanja sigurnosti i zdravlja radnika), 3. minimalni sigurnosni i zdravstveni zahtjevi za uporabu radne opreme od strane radnika. U strateškim dokumentima o tome gotovo nema **ni riječi**.
- Ni u jednom strateškom dokumentu iz nadležnosti Ministarstva poljoprivrede **nije opisana Strategija upravljanja rizicima** koja osim rizika proizvodnje obuhvaća poslovne i financijske rizike (tržišni, ljudski i institucionalni rizik). Po pitanju rizika proizvodnje npr. sustav za obranu od tuče **nije funkcionirao veći broj godina!**
- Prema popisu stanovništva iz 2021. broj kućanstava u RH smanjen je za 5,31% (za 80.615), a **broj stambenih jedinica se povećao** za 4,61% (za 103.534). Ta činjenica govori o raslojavanju društva u kojem neki imaju veći broj nekretnina, dok u isto vrijeme velik broj osoba jedva preživljava. U ruralnim područjima stanje **napuštenih stambenih jedinica** nije analizirano i nije jasno kako se rješava ovo pitanje. Postoji i problem napuštenih (ruševnih) stambenih jedinica koje predstavljaju potencijalnu opasnost za stanovnike i okoliš te narušavaju izgled krajobraza.
- U 2022. u odnosu na 2021. **uvoz poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda je porastao 32,6%** (1,2 milijardi EUR) i iznosi 4,93 milijarde EUR dok izvoz bilježi rast od 27,8% (765 milijuna EUR) i iznosi 3,52

milijarde EUR. Time je **deficit povećan 46,1%**. **Pokrivenost uvoza izvozom je 71%** što je smanjenje u odnosu na razinu iz 2021. (74%). Najveći apsolutni rast uvoza bilježimo kod mesa, duhana, mlijeka te masti i ulja. Najveći deficit je prisutan u razmjeni mesa (431,2 milijuna EUR), mliječnih proizvoda i jaja (320,1), hrane za životinje (255,6), voća (199,7), proizvoda na bazi žitarica i škroba (154,7), pića i alkohola (128,2) i povrća (121,1). **Meso i mlijeko čini 36% ukupnog deficita. RH je značajan neto uvoznik hrane.** Izvozimo 30% manje nego što uvozimo, a struktura vanjskotrgovinske razmjene je izuzetno nepovoljna. Žitarice i uljarice čine 82% suficita, a istovremeno se generira značajan deficit u mesu, mlijeku i hrani za životinje od gotovo 50%. **Izvozimo primarne proizvode niske dodane vrijednosti**, a uvozimo prerađevine i primarne proizvode veće dodane vrijednosti – meso, mlijeko, voće i povrće. U 2022. **generiran je rekordan deficit** u vanjskotrgovinskoj razmjeni poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima kao posljedica rasta cijena, ali istovremeno raste i volumen uvoza. Brži rast uvoza od izvoza i rast deficita prati i **pad fizičkog obujma poljoprivredne proizvodnje od 8,6%** u 2022.

- Nedaće poput COVID-a 19, rata u Ukrajini te potresa i elementarne nepogode koje su zahvatile Hrvatsku zadnjih godina potencirale su **nisku razinu samodostatnosti** kako u proizvodnji hrane i hrane za životinje tako i u proizvodnji sirovina za prehrambeno-prerađivačku industriju. U samo dvije proizvodnje bilježi se samodostatnost i to u proizvodnji žitarica (u 2021. je iznosila 174 %) i uljarica (287%) dok je samodostatnost kod ostalih glavnih namirnica od 45 do 70%.
- Poljoprivredno prehrambeni sektor je **iznimno koncentriran u 1,3 % poduzeća** koja generiraju 62% BDP-a i uvelike ovisi o stranim tržištima zbog ograničene lokalne proizvodnje koja ne može pokriti sve potrebe industrije. Analiza strateške ovisnosti o uvozu **nije pripremljena** kao ni **industrijska strategija**. Izvoznici su prepušteni sami sebi.
- Sustav veletržnica izgrađen preko projekta Svjetske banke je **djelomično napušten** i uspostavlja se novi kroz izgradnju mreže logističke infrastrukture za jačanje proizvodnog tržišnog lanca u sektoru voća i povrća koji se planira iz Nacionalnog plana oporavka i otpornosti (NPOO).
- **Financijski jaz** u sektoru poljoprivrede u 2018. iznosio je između **820 milijuna EUR i 1,4 milijarde EUR** i posebno je kritičan za mlade poljoprivrednike. Najveća poteškoća za financiranje projekata je pomanjkanje interesa banaka za financiranje sektora poljoprivrede zbog njegove visoke rizičnosti.
- U ARKOD sustavu 2020. upisano je 1.153.918,64 ha od čega je 280.716,53 ha bilo državno poljoprivredno zemljište (24,33%). Od 2018. godine 449 jedinica lokalne samouprave trebale su donijeti programe raspolaganja državnim poljoprivrednim zemljištem prema kojima se do 2022. planiralo staviti na raspolaganje 111.570 ha prodajom ili zakupom. Koje je **stvarno stanje** na terenu po tom pitanju **nije poznato**. Činjenica je da smo svakodnevno svjedoci nezadovoljstva poljoprivrednika sa načinom raspodjele. Obradive površine većine obiteljskih gospodarstava su vrlo rascjepkane što povećava troškove proizvodnje. **Proizvodnja** poljoprivrednog gospodarstva se u prosjeku **odvija na 9 katastarskih čestica**. Iako je **Zakon o komasaciji** donesen u 2015, u Programu ruralnog razvoja 2014-2020 bila je planirana provedba komasacije ali nije niti pokrenuta. Agencija za poljoprivredno zemljište koja je trebala provoditi većinu aktivnosti je ukinuta. Tek u 2022. donesen je novi Zakon o komasaciji što govori o tome da se **7 godina nije radilo ništa**.
- Prema Nacionalnom projektu navodnjavanja i gospodarenja poljoprivrednim zemljištem i vodama (NAPNAV) procijenjeno je kako vrlo visok i visok potencijal za navodnjavanje ima **202.601 ha**

poljoprivrednih površina te je postavljen dugoročni cilj kojim bi do 2030 navodnjavanje bilo omogućeno na ukupno 36.000 ha. U okviru programa ruralnog razvoja 2014-2020 ugovoreno je 17 projekata ukupne vrijednosti 666.356.645,98 kuna, a njihovom realizacijom trebali bi se stvoriti **preduvjeti za navodnjavanje 6.959,70 ha poljoprivrednih površina**. Koliko je projekata realizirano i za koju površinu **nije poznato**. Od 2005 - 2022 realizirano je kroz gradnju ili sanaciju ukupno 30 sustava navodnjavanja. Glavni cilj je bio omogućiti navodnjavanje na 65000 ha do 2020. Cilj do danas nije ostvaren, odnosno **realizirano je 54%**. Postojeći NAPNAV nije dao rezultate, **nije poznato koliko ima stvarnih korisnika** na javnim sustavima navodnjavanja. Revidiranje ili po potrebi donošenje novog NAPNAV-a sa jasnijim ciljem je prioritet, povezivanje sa poljoprivrednim politikama u svrhu stvaranja sirovine, poticanjem finalnih proizvoda kao i stvaranja proizvođačkih organizacija!

- **U sustavu oznaka kvalitete (32)** u 2021. bilo je **140 proizvođača**. Međutim, korisnika oznaka je sve manje. Tako je certificiranih proizvođača **Dalmatinske pancete**, tek 6, a **Dalmatinske pečenice** samo 3. Nešto je više proizvođača **Dalmatinskog pršuta**; njih ima 9, za **Drniški pršut** ih je 3, a Krčki pršut samo jedan. Slično je i u području kobasičarskih proizvoda; samo je jedan korisnik oznake ZOZP za **Slavonsku kobasicu**, dok su za **Slavonski kulen** dva korisnika/proizvođača. Udruga koja je pokrenula postupak zaštite tog proizvoda imala je u to vrijeme preko 120 udruženih proizvođača. **Baranjski kulen** ima 5 korisnika oznake, a oznaku ZOI za **Istarski/Istrski pršut** koristi 9 proizvođača. Potrebno je poduzeti odlučne mjere kako zaštićene oznake ne bi ostale mrtvo slovo na papiru. **Iskoristivost mjere 3** (sustavi kvalitete za poljoprivredne i prehrambene proizvode) kroz program ruralnog razvoja 2014-2020 je u 2021. bila **na razini 2,6%**.

- Neki od većih problema hrvatskih poljoprivrednika i ribara su **visoki troškovi proizvodnje** koja je uz to i količinski skromna. Udruživanjem bi ojačali svoj položaj u vrijednosnom lancu hrane od povoljnije kupovine repromaterijala do bolje pregovaračke pozicije kod prodaje. U Strategiji poljoprivrede do 2030 **nije navedena važnost zadružnog udruživanja**. Izmjenama Zakona o poljoprivredi postojeće proizvođačke organizacije **mijenjaju pravni status iz udruge u zadrugu za što je potrebno vrijeme**. Sve ovo ukazuje na **neplanski pristup** udruživanju poljoprivrednika, ali i izgradnji logističko distributivnih centara za voće i povrće.

- U vrijednosnom lancu hrane najveću korist ostvaruju prerađivači (industrija), trgovci i razni posrednici, dok primarni proizvođači/poljoprivrednici prodaju svoje proizvode po vrlo niskim cijenama. **Udio proizvođača u finalnoj cijeni je prosječno oko 35%**. Kratki lanci opskrbe prehrambenim proizvodima uvršteni su u Zakon o javnoj nabavi gdje se javnim naručiteljima (škole, vrtići, bolnice, vojarne, studentski centri, domovi za starije i nemoćne osobe i sl.) daje mogućnost da nabave hranu koja od polja do stola putuje najviše 48 sati. **Nije poznato** koliko poljoprivrednika sudjeluje u ovoj vrsti javne nabave.

- Prioritetni akcijski okvir (PAO) za mrežu Natura 2000 u RH („Narodne novine” 54/2022) sadrži podatke o trenutačnom iznosu dodijeljenih i potrošenih sredstava za aktivnosti ili podmjere važne za mrežu Natura 2000 na dan 31.12.2019. Što se tiče **Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo** od planirane 4 mjere provodila se samo jedna, a od dodijeljenih 35.671.9646 EUR **utrošeno je 300.000 EUR ili manje od 1%**. Kad je u pitanju **Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj** planirano je 8 mjera s većim brojem podmjera. Od toga se 3 mjere nisu uopće provodile (Mjera 7 - tip operacije 7.1.1. za izradu planova zaštite i upravljanja koji se odnose na lokalitete Natura 2000 i druga područja visoke prirodne vrijednosti), Mjera 12 Plaćanja povezana s mrežom Natura 2000 i Mjera 15 Šumarsko-okolišne i klimatske usluge). Od dodijeljenih 107.546.873 EUR **utrošeno je 27.059.065 EUR ili 27%**.

- Šume i šumsko zemljište u RH pokrivaju gotovo 50% ukupne kopnene površine (49,3%). Od ukupne površine šuma, 76% su u vlasništvu države dok je 24% u privatnom vlasništvu. U Strateškom planu ZPP navodi se **potreba pošumljavanja sadnjom dodatnih milijun stabala godišnje** što će se definirati Akcijskim planom za petogodišnje razdoblje za operativnu provedbu **Strategije niskougličnog razvoja** s novim ambicioznim ciljevima smanjenja emisije stakleničkih plinova, uključujući provedbene aktivnosti, površine raspoložive i pogodne za sadnju te vrste i okvirne količine šumskog i uresnog reprodukcijskog materijala prema podneblju. Predmetni **Akcijski plan još nije donesen**, a Strategija je objavljena u lipnju 2022! Nova Strategija EU-a za šume do 2030 donesena je 2021. **Strategija šumarstva RH još nije donesena**. Posljednja datira iz 2003 pod nazivom Nacionalna šumarska politika i strategija („Narodne novine”, br. 120/2003)
- Podatci o količinama vode kojima kao država raspolažemo su impresivni. RH je na prvom mjestu u EU po zalihama pitke vode s 29.200 m³ vode po stanovniku i obiluje obnovljivim zalihama podzemnih voda čija količina se procjenjuje na oko 22,43 milijarde m³ godišnje. Prema tim podacima, Hrvatska zauzima 5. mjesto u EU po ukupnim zalihama podzemnih voda. S druge strane, samo **9% stanovništva RH ima osiguran adekvatan pristup pročišćavanju otpadnih voda** u skladu s EU Direktivom o pročišćavanju otpadnih voda, što govori o niskom nivou zaštite voda kojom gospodarimo.
- Plan upravljanja vodnim područjima 2022-2027, temeljni dokument potreban za realizaciju svih aktivnosti u vodnom gospodarstvu, još nije donesen iako smo već duboko u 2023. godini.
- Prema podacima EK **udio poljoprivrede u proizvodnji ukupne energije iz obnovljivih izvora** u RH vrlo je nizak (2,7%) **znatno ispod prosjeka za EU-27 (12,1%)**. S druge strane, gotovo **dvije trećine proizvodnje** energije iz obnovljivih izvora dolazi **iz sektora šumarstva (62,6%)** što je znatno iznad projekta za EU-27 (41,4%). Jedan od važnijih ciljeva postizanja energetske samodostatnosti EU zamjena je fosilnog plina ekološki prihvatljivim biometanom. Proizvodnja bioplina i biometana iznimno je važna za kružnu ekonomiju jer biorazgradivi otpad koristi kao vrijednu sirovinu koja se u procesu rada bioplinskih postrojenja pretvara u gorivo te omogućuje i proizvodnju električne energije. No situacija na tržištu dovela je gotovo sva **bioplinska postrojenja** u Hrvatskoj **na rub opstanka**.
- Novim prijedlogom EU-Direktive o komunalnim otpadnim vodama predviđeno je osigurati 100% energetske neutralnosti i samodostatnosti uređaja za pročišćavanje otpadnih voda (UPOV) do 2040. Kako su UPOV-i jedni od najvećih pojedinačnih potrošača električne energije iz javnog sektora (škole, bolnice, javne ustanove...) i dosežu potrošnju od 20% ukupne sektorske potrošnje, važno je u projektima aglomeracija aplicirati **tehnologije obrade otpadne vode za generaciju bioplina u digestorima** te za proizvodnju iz tako dobivenog bioplina kako električne tako i toplinske energije.
- Jedan od ciljeva EU Strategije „od polja do stola” odnosi se na **smanjivanje gubitaka hranjivih tvari za najmanje 50% i zaustavljanje smanjivanja plodnosti tla uz manju upotrebu gnojiva za 20%**. Na našim poljoprivrednim tlima **prisutan je problem smanjenja humoznosti i povećanja kiselosti tla**.
- **Ekstrakcija fosfora (P) iz otpadnog mulja** nastalog radom UPOV-a i njegovo korištenje u proizvodnji gnojiva, što je ideja koja se počinje realizirati na području EU-a, važan je korak u zelenoj tranziciji, kojoj kao politička stranka težimo.

- U EU Strategiji „od polja do stola” postavljen je cilj **smanjivanja upotrebe kemijskih i opasnih pesticida za 50%**. Dio tipova operacija u okviru mjere 10 iz Programa ruralnog razvoja 2014-2020 izravno su doprinikli smanjenom korištenju pesticida i mineralnih gnojiva i **njihova provedba počela je tek** u 2018. sa svega 686 korisnika na 3.525 ha, za što je isplaćeno nešto manje od 70 milijuna HRK odnosno oko 9,3 milijuna EUR.
- **Smanjivanje prodaje antimikrobnih sredstava za upotrebu u stočarstvu i poljoprivredi za 50%** još je jedan cilj EU Strategije „od polja do stola”. Jedan od prioriteta u Strateškom planu ZPP je uspostava funkcionalne nacionalne baze podataka o potrošnji antimikrobnih pripravaka na nivou pojedinih farmi, odnosno pojedinih životinjskih vrsta do konca 2023 te unošenje podataka tijekom 2024 koji bi trebali biti dostupni sredinom 2025. **Aktivnosti su planirane prekasno** uzimajući u obzir definirane prioritete
- Za **ekološku proizvodnju** prema jednom od ciljeva EU Strategije „od polja do stola” trebalo bi koristiti barem 25%. Ukupna evidentirana površina pod ekološkom proizvodnjom u 2021. godini bila je 122.000 ha, što čini **8,3%** od ukupno korištenih poljoprivrednih površina. U Strateškom planu ZPP planira se poticaj za ekološki uzgoj na površini od oko 180.000 ha. S obzirom na potencijale, prije svega u Natura 2000 područjima, smatramo taj plan **preskromnim**.
- **Ekološka mreža Natura 2000 u RH obuhvaća 36,6%** kopnenog područja te 16,26% teritorijalnog mora i unutarnjih morskih voda. Površina šuma u ekološkoj mreži Natura 2000 iznosi gotovo 50% odnosno 1,2 milijuna hektara. Prema udjelu ekološke mreže u ukupnoj površini, **RH je na drugom mjestu EU-a**, odmah iza Slovenije (38%). **Udio poljoprivredne površine uključene u mrežu Natura 2000 (26%) najviši je među državama EU** i znatno je iznad prosjeka EU-a (11%). Prema prioritetnom akcijskom okviru (PAO) trenutačno **samo 27,59% vrsta travnjačkih staništa u RH ima povoljno stanje očuvanosti**; stanje na 13,79% nije poznato, dok preostali dio ima nepovoljno stanje očuvanosti (58,62%). Zbog obraslosti vegetacijom (prvenstveno šikarom/žbunjem) **27% šumskog zemljišta je degradirano**, a **300 km² i dalje je minsko područje** (ili minski sumnjivo područje) te se zbog toga ni ne održava.
- Nova **Uredba o obnovi prirode** koja se priprema na EU razini naslanja se na EU Strategiju o bioraznolikosti za 2030 kojoj je između ostalog cilj **zaštiti 30% mora** odnosno da se u Jadranskom moru proširi mreža područja ograničenog ribolova po uzoru na područje Jabučne kotline te provode mjere koje bi pridonijele suočavanju s problemom prekomjernog izlova ribe uz učinkovito provođenje nadzora nad zaštitom i ograničenjima u ribolovu. **Treba uspostaviti dijalog sa svim dionicima**.
- Procijenjeno je da **nedostatak ulaganja za mlade poljoprivrednike iznosi između 413 i 514 milijuna eura**. Mladi poljoprivrednici koji vode manja poljoprivredna gospodarstva na kojima ne rade u punom radnom vremenu nemaju dostatan pristup kapitalu zbog nedostatka vlasništva te nedovoljnog kolaterala ili jamstava.
- U 2017 ukupna veličina biogospodarstva u RH procijenjena je na 216.800 zaposlenih, 11.3 milijarde EUR i 3.5 milijarde EUR dodane vrijednosti. Hrvatska u ovom području nije reagirala na vrijeme. Stručna radna skupina za izradu prijedloga **Strategije biogospodarstva do 2035** započela je s radom tek 22. studenog 2022, a sam **postupak izrade trajati će godinama**.
- Kako bi se plavo gospodarstvo u potpunosti ugradilo u Europski zeleni plan i strategiju oporavka, EK je 17.05.2021 objavila komunikaciju (COM(2021) 240 final) o novom pristupu za održivo plavo

gospodarstvo u EU – **Preobrazba plavog gospodarstva EU-a za održivu budućnost**. Kod nas nismo prepoznali svoje mogućnosti u tom području prije svega one vezane uz obalna i otočna područja. **Program za ribarstvo i akvakulturu Republike Hrvatske za programsko razdoblje 2021-2027** odobren je od strane EK 29.11.2022 i definira samo dio prioriteta, ciljeva i mjera. U okviru Nacionalne razvojne strategije smjer 3. zelena i digitalna tranzicija navode se zelena i plava ulaganja dok pojma plavo gospodarstvo nema. Postoje još neki strateški dokumenti neizravno vezani uz plavo gospodarstvo (Strategija upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem, Strategija prostornog razvoja RH, Strategija prilagodbe klimatskim promjenama u RH za razdoblje do 2040. godine s pogledom na 2070. godinu, Strategija razvoja održivog turizma do 2030). Međutim ono što se na osnovi njih može zaključiti je da **ne postoji specifična nacionalna strategija i/ili politika razvoja plavog gospodarstva**. U skladu s EU Integriranom pomorskom politikom bila je pripremljena Strategija pomorskog razvitka i integralne pomorske politike RH 2014-2020

- Za mjeru 7 „temelje usluge i obnova sela u ruralnim područjima” u programskom razdoblju 2014-2020 **povećana je alokacija s planiranih 2,1 milijardu HRK (280 milijuna EUR) na 3,1 milijardu HRK (413 milijun EUR)**. Ulaganja u javnu infrastrukturu u ruralnim područjima su neophodna ali treba postaviti jasne kriterije korištenja kako se ne bi realizirali projekti koji kasnije nisu održivi. **Prioritet kod ruralnog razvoja bi trebala imati ulaganja u proizvodnju i preradu** koja dovode do otvaranja novih radnih mjesta i razvoja gospodarstva u ruralnim područjima.

- U Strategiji poljoprivrede do 2030 **položaj žena, smanjivanje siromaštva i socijalne isključenosti kao i skrb o ranjivim skupinama** u ruralnim područjima **nije naveden kao prioritet**. Zadnje istraživanje o statusu, svijesti i potrebama ruralnih žena u RH provedeno je od 2008 do 2010 a rezultati objavljeni 2011. Iako je Vlada u 2020 donijela odluku o izradi Nacionalnog plana za ravnopravnost spolova za razdoblje od 2021 do 2027 i pripadajući Akcijski plan za razdoblje 2021-2024 koliko nam je poznato ti dokumenti **nisu još uvijek izrađeni**. Donesen je Nacionalni plan borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti za razdoblje 2012 – 2027 („Narodne novine”, br. 143/2021) kao i Akcijski plan njegove provedbe za razdoblje od 2021 do 2024. Navedeni strateški dokumenti su općeniti i **ne daju pregled stvarne slike u ruralnim područjima**.

- Po pitanju obrazovanja Nacionalni plan njegovog razvoja do 2027 još uvijek je u prosincu 2022 bio u izradi. U 2021. između ostalog doneseni su Nacionalni plan razvoja socijalnih usluga za razdoblje od 2021 do 2027 (NN 136/2021) i Nacionalni plan razvoja zdravstva za isto razdoblje (NN 147/2021). S donošenjem ovih strateških dokumenata se kasnilo a **ruralna područja su šturo analizirana**.

- **Strategija poljoprivrede do 2030** ne sadrži dijelove vezane uz cjelokupan lanac opskrbe hranom. **Fokusirana je na primarnu proizvodnju** dok dijelovi koji se odnose na industriju, trgovinu, ugostiteljstvo i ostale prateće gospodarske djelatnosti vezane uz hranu nisu analizirane. U strateškim dokumentima iz sektora poljoprivrede **nema odredbi vezanih uz borbu protiv prijevara povezanih s hranom** u cijelom lancu opskrbe. Predmetne prevare ugrožavaju održivost prehrambenih sustava jer zavaravaju potrošače. Na taj se način ugrožava sigurnost hrane, poštene poslovne prakse, otpornost tržišta hrane i jedinstveno EU tržište. Zbog toga je ključna politika nulte tolerancije s učinkovitim mjerama odvratanja te povećane kontrole i inspeksijski nadzori.

- Prema podacima Eurostata **RH ima najveći udio (65%) stanovništva s prekomjernom tjelesnom težinom** u EU (53% je prosjek u EU). Prema podacima CroCOSI, 33,1% djevojčica u RH ima prekomjernu

težinu ili su pretile, a dječaka čak 37%. Isto istraživanje je pokazalo da čak 66,3% djece u RH ne jede svježe voće svaki dan, odnosno čak 79,5% djece ne jede povrće svaki dan.

- Shema školskog voća i povrća provodi se od 2013. Nacionalna strategija za provedbu Školske sheme u RH od 2017 objedinjuje **Shemu školskog voća i povrća i Program mlijeka u školama** (Školska shema voća i povrća te mlijeka i mliječnih proizvoda). U školskoj godini 2017./2018., u školskoj shemi sudjelovalo 1.063 škole, 402.874 učenika i 53 dobavljača, a na raspolaganju je bilo 2,5 milijuna eura. Ako pažljivo čitamo podatke radi se o **53 dobavljača**. Podataka koliko je poljoprivrednih gospodarstava sudjelovalo nema.
- Početkom drugog polugodišta u osnovnim školama je trebao zaživjeti u listopadu 2021. najavljivani Vladin projekt uvođenja besplatnih obroka za sve učenike, njih oko 311.000 od kojih gotovo 80.000 živi u riziku od siromaštva. Plan je dnevno po učeniku osigurati deset kuna za obrok. No već u prosincu 2021. otvorila su se brojna pitanja. **Uvođenje besplatnih obroka bi se trebalo financirati uz pomoć EU sredstava** ali **nije na vrijeme pripremljeno** jer brojne škole nemaju blagovaonice, kuhinje, kuhara, itd. Dodatno, izmjene Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi puštene su u proceduru tek u prosincu 2021. Prema navedenom vidljiv je **način rada koji se bazira na obećanjima, samohvali** a kad je u pitanju provedba uglavnom možemo govoriti o kaosu i značajnom kašnjenju. Ovaj put su u sve to uključena i djeca, a ne samo odrasli!
- Poboljšanje dobrobiti životinja provodi se od 2018. Od početka provedbe je u okviru ove mjere odobreno 4.237 zahtjeva te isplaćeno ukupno 28 milijuna eura (stanje 2021). Ne znamo da li se taj broj odnosi na vlasnike ili posjednike životinja jer smo iz medija doznali da **vlasnici životinja ostvaraju pravo na ova plaćanja** dok posjednici drže životinje i ispunjavaju sve propisane uvjete. Što bi se dogodilo da kod državnog poljoprivrednog zemljišta izravna plaćanja dobiva država kao vlasnik a poljoprivrednik koji je obrađuju ne. Smatramo da je došlo vrijeme **za pokretanje rasprave** oko ujednačavanja pristupa.
- Ministarstvo poljoprivrede **kontinuirano kasni u donošenju pravnog okvira i informiranju poljoprivrednika** o obvezama koje ih očekuju. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o poljoprivredi objavljen je dana 23.12.2022 („Narodne novine”, br. 152/2022) a stupio je na snagu 31.12.2022. Nova zajednička poljoprivredna politika na snazi je od 01.01.2023. Strateški plan ZPP-a Vlada RH usvojila je 23.02.2023. Pravilnik o provedbi izravne potpore poljoprivredi i IAKS mjera ruralnog razvoja za 2023 stupio je na snagu 03.03.2023 a rok za podnošenje jedinstvenog zahtjeva počeo je 06.03.2023. Kako trenutno poljoprivrednici nisu informirani o mogućnosti kombinacija različitih mjera zbog ostvarivanja što bolje potpore dohotku, vjerojatno će ponovno doći do određenih gubitaka dodijeljenih EU financijskih sredstava.
- S obzirom na **izdvajanja u istraživanje i razvoj (I&R) RH je na samom začelju EU**, odnosno 2018. razina izdvajanja, bila je **0,97% BDP** dok je na razini EU27 izdvajanje iznosilo 2,19%. Potpora države istraživanjima u poljoprivredi u 2018. iznosila je 8,00 milijuna eura. Uzimajući u obzir činjenicu da je ukupno državni sektor u 2018. u RH uložio oko 98,5 milijuna eura u I&R (19,85% od ukupnog ulaganja u I&R), može se reći da je osim iznimno niske razine ukupnog izdvajanja za I&R (0,97% BDP-a), **izdvajanje za I&R u poljoprivredi zanemarivo 0,02% BDP-a** odnosno 2% ukupnih izdvajanja za I&R.

- **Uspostava EIP operativnih skupina** koja je planirana Programom ruralnog razvoja 2014-2020 **započela je tek 2018.** kada je raspisan prvi natječaj. Kao rezultat natječaja, potpisani su Ugovori o financiranju s 21 operativnom skupinom. Druga faza tog natječaja obavljena je tek u travnju 2020!
- Zbog rascjepkanosti i slabe povezanosti dionika AKIS-a (sustav prijenosa znanja i inovacija), **ne postoji sustavna i učinkovita razmjena i primjena rezultata istraživanja, znanja, informacija i inovacija** iz područja poljoprivrede. Sustav poljoprivrednog savjetovanja trenutno se najvećim dijelom provodi putem javne savjetodavne službe koja djeluje kao Uprava za stručnu podršku razvoju poljoprivrede Ministarstva poljoprivrede, i privatnih konzultanata koji djeluju na tržištu. Na 500 poljoprivrednika u RH imamo jednoga poljoprivrednog savjetnika, a u Austriji na primjer je jedan savjetnik na 100 poljoprivrednika. Savjetodavna služba izgubila je svoju samostalnost pripajanjem Ministarstvu poljoprivrede i na taj način dio savjetodavnih poslova zamijenila administrativnim. **Savjetodavna služba se već godinama ne razvija** te je zanemareno savjetovanje poljoprivrednika o isplativosti proizvodnje i novim tehnologijama. **Nije se radilo ni na jačanju Hrvatske agronomске komore i privatnih savjetnika** koje treba uključiti u sve aktivnosti.
- U programskom razdoblju 2014. – 2020. RH je predvidjela 1% ukupne omotnice iz Programa ruralnog razvoja za mjeru M1 „Prenošenje znanja i aktivnosti informiranja“ mjeru M2 “Savjetodavne službe, službe za upravljanje poljoprivrednim gospodarstvom i pomoć poljoprivrednim gospodarstvima“ i mjeru M16 „Suradnja“. **Financijska alokacija nepotpuno je iskorištena** pa je velik broj poljoprivrednika ostao uskraćen za određena znanja i informacije.
- Strategija digitalizacije će se većim dijelom financirati iz NPOO. Planirane su tri razine investicija, koje uključuju ulaganja u digitalnu infrastrukturu, digitalizaciju javnih usluga, jačanje digitalnih vještina te potpore za digitalnu tranziciju. **Završetak svih navedenih investicija planiran je do kraja 2025.** godine, a njihov početak u veljači 2020. Nadamo se da će digitalizaciju pratiti i ulaganja u pristup internetu u ruralnom područjima
- Ministarstvo poljoprivrede nalazi se u potpunom **administrativnom kaosu**. Zbog čestih, najčešće parcijalnih, izmjena zakonskih akata, poljoprivrednici imaju značajne poteškoće u snalaženju i korištenju pravnog okvira te se takav pravni okvir pretvara u teret.
- Postojeća organizacija Ministarstva poljoprivrede je **neučinkovita**, a samim time postaje i štetna. Umjesto da su servisi koji su trebali biti na usluzi poljoprivrednicima unaprijeđeni i poboljšani, učinjen je korak nazad, dio njih je ukinut i na taj način je poljoprivrednicima otežano korištenje usluga te su prepušteni sami sebi. Uz sve to **nedostatak odgovornosti** u sustavu povećava sve veće nepovjerenje dionika.
- U Ministarstvu poljoprivrede svjedočili smo brojnim **nepravilnostima** u radu kao i istragama vezanim uz **korupciju** (poljoprivrednog i šumskog zemljišta u aferi „Vjetroelektrane“, korištenja EU sredstava, najma poslovnih prostora i mnoge druge). U sve većem broju zakonskih odredbi izbjegava se institut žalbe, a tamo gdje postoji, rješavanje je komplicirano i dugotrajno.
- Glavni izvor državnih financija čini **oporezivanje potrošnje i rada**. PDV je socijalno neosjetljiv porez i plaćaju ga oni koji veći dio svog dohotka troše, a to su siromašni. Porezi na gorivo (PDV, trošarine) podižu cijenu proizvoda zbog većih troškova prijevoza.

CILJEVI:

CILJ 1. Jačanje sektora poljoprivrede, šumarstva i ribarstva i vodnog gospodarstva

1.1 Osiguranje stabilnosti prihoda

Temeljni dugoročni cilj nove poljoprivredne politike je proizvodnja hrane u količinama dostatnim za prehranu stanovništva po prihvatljivim cijenama i dovoljnih količina sirovina za prehrambenu i prerađivačku industriju. Politika kakva je do sada vođena nije polučila zadovoljavajuće rezultate pa uložena financijska sredstva nisu rezultirala povećanom količinom niti hrane niti sirovina. Stoga nam je cilj napraviti potpuni zaokret i u prvom mandatu **povećati samodostatnost** osnovnih prehrambenih namirnica (mlijeka, mesa, voća i povrća). **Naglasak ćemo dati i izvozu** uz aktivnu podršku izvoznicima kako bi se počeo smanjivati rekordan deficit vanjskotrgovinske razmjene poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda. **Otvorit ćemo aktivni dijalog oko preusmjerenja potpore** sa velikih proizvođača na male i srednje s glavnim ciljem njihovog ostanka u ruralnim sredinama i sprječavanja depopulacije sela. Istovremeno ćemo sa velikim proizvođačima raditi na dodatnim mjerama koje će im pomoći u ispunjavanju brojnih obaveza. Da bi osigurali stabilnost prihoda cilj nam je **smanjiti rizike u proizvodnji** na najmanju moguću mjeru kroz modernizaciju sustava za obranu od tuče te pomoći kod zaštite od mraza i suše. Mladim obiteljima u ruralnim područjima želimo pomoći kod **stambenog zbrinjavanja** stavljajući napuštene stambene jedinice u funkciju.

1.2 Razvoj gospodarstva u ruralnim područjima

Osim povećanja primarne proizvodnje cilj nam je povećati i udio proizvoda s dodanom vrijednosti koji bi poljoprivrednicima osigurao veći dohodak, a za to je potrebno **snažno ulaganje u proizvodno preradbene kapacitete**. Osnovni resurs za poljoprivrednu proizvodnju je **zemljište s kojim se do sada nije kvalitetno upravljalo** stoga nam je cilj učinkovito, pravedno i transparentno s njim gospodariti. **Komasacija, arondacija i navodnjavanje** je sastavni dio ovoga cilja. Kako je Agencija za poljoprivredno zemljište koja je trebala provoditi većinu aktivnosti ukinuta, cilj nam je izdvojiti Upravu unutar Ministarstva poljoprivrede koja će se baviti uređenjem i raspolaganjem zemljištem jer dosadašnji model (kada je to prepušteno JLS) ne funkcionira na zadovoljavajući način. Razvoj gospodarstva nije moguć bez usvajanja novih znanja i primjene novih tehnologija pa nam je jedan od važnijih ciljeva potaknuti veću suradnju između fakulteta, instituta i proizvođača.

1.3 Jačanje položaja poljoprivrednika i ribara u vrijednosnom lancu hrane

Cilj nam je poticati i pomoći **njihovo udruživanje** preferirajući organizacijski oblik zadruge. Udruživanjem bi ostvarili mnoge koristi i time ojačali njihov položaj u vrijednosnom lancu hrane. Potrošači sve više žele znati o načinu na koji se hrana proizvodi i prerađuje i sve su zahtjevniji glede njezine kvalitete jer ju prepoznaju kao važan čimbenik u održavanju zdravlja. Hrvatskoj je ulaskom u EU omogućena **registracija i zaštita autohtonih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda** na europskoj razini, a uz europske oznake moguće je označavanje i na nacionalnoj razini. Tih je oznaka zbunjujuće mnogo pa ćemo **pojasniti to područje**. Smatramo da je jačanje proizvodnje hrane uz uporabu oznaka kvalitete (ZOI, ZOZP, ZTS, eko proizvodnja) dobar smjer koji promiče domaću proizvodnju i jača položaj poljoprivrednika na tržištu, a predstavlja i dobar način udruživanja. Promovirat ćemo aktivnije sudjelovanje poljoprivrednika i ribara u **kratkim lancima opskrbe putem izravne prodaje kao i sudjelovanja u javnim nabavama** za javne naručitelje.

CILJ 2. Unaprjeđenje djelovanja u području klime i zaštite okoliša

2.1 Poticanje prilagodbe klimatskim promjenama

Hrvatska kao zemlja u kojoj je turizam najvažnija gospodarska djelatnost treba graditi sliku „**zelene i plave zemlje**” temeljenu na malim i srednjim obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima i zadrugama. Naglasak treba staviti na **zelenu komponentu** s obzirom na učešće NATURA 2000 područja u ukupnoj površini, ali i ostalih zaštićenih područja. Pred cijelom poljoprivrednom proizvodnjom je vrlo izazovno razdoblje zbog potrebe prilagodbe i ublažavanja posljedica klimatskim promjenama, zato nam je jedan od glavnih ciljeva provedba mjera vezanih uz **smanjenje emisija stakleničkih plinova**. **Poticat ćemo pošumljavanje te konverziju degradiranih šuma**. Jačat ćemo operativne sposobnosti djelovanja **protiv šumskih požara** uz povećanje učinkovitosti mjera za izgradnju šumske infrastrukture. Još uvijek postoje **minirane šumske površine** u kojima nikakvi zahvati nisu mogući pa ćemo dio mjera usmjeriti i u to područje. Jedan od izazova s kojim se hrvatska poljoprivreda suočava su **nedovoljno korištene mjera za prilagodbu klimatskim promjenama**, koje su još k tome zbog obujma potrebnih investicija dugotrajne te ćemo uložiti napore u **povećanje iskoristivosti dostupnih financijskih sredstava**. **Veća ulaganja u obnovljive izvore energije** su važna u kontekstu smanjenja ovisnosti o uvozu fosilnih goriva te ostvarenju postavljenih ciljeva nulte stope onečišćenja do 2050. Proizvodnja energije iz lokalnih resursa bitna je za razvijanje energetskog gospodarstva te dugoročnog smanjenja uvoza energije. Udio poljoprivrede u proizvodnji ukupne energije iz obnovljivih izvora u RH vrlo je nizak. RH ima **bogatstvo geotermalnih izvora** i njih treba što više koristiti za dobivanje električne i toplinske energije. Ako se u proizvodnju energije iz obnovljivih izvora uključe i **biopliniska postrojenja**, mogli bismo se približiti ostvarenju ciljeva energetske samodostatnosti.

2.2 Održivo upravljanje prirodnim resursima

Kada je riječ o našim prirodnim resursima (tlo, voda i zrak) primarni nam je cilj njihova **zaštita i popravak narušenog stanja**. Tlo je medij na kojem se izravno ili neizravno proizvodi oko **95% hrane**. Važnost vode i zraka leži u činjenici da je neophodna za sva živa bića. U RH je zabilježena degradacija tala prije svega pad humoznosti i povećanje kiselosti, a prekomjerna i neadekvatna gnojidba zagađuje tlo i vode. Stoga je **uspostava sustava trajnog praćenja poljoprivrednog zemljišta** neophodna i mi ćemo sustavno raditi na njoj. Cilj nam je **smanjiti korištenje mineralnih gnojiva** i poticati upotrebu organskih te gnojiva od recikliranog organskog materijala. Jedan od načina zaštite sva tri resursa je i **ekološka proizvodnja**. RH u tom smislu treba napraviti značajan iskorak zbog mogućnosti plasmana kroz turističku ponudu.

2.3 Zaštita biološke raznolikosti

Cilj nam je mijenjati mišljenje da su poljoprivredna proizvodnja i zaštita prirode, okoliša i bioraznolikosti suprotstavljene strane jer je proizvodnja u zaštićenim područjima zapravo proizvodnja visoke dodane vrijednosti koju su potrošači spremi nagraditi. U RH nalazimo veliku raznolikost biljnih i životinjskih divljih vrsta pa nam je cilj to zadržati. Za **povećanje biološke raznolikosti** potrebno je uspostaviti bolju komunikaciju s malim proizvođačima i hobbistima koji uzgajaju domaće životinje i biljke usprkos tome što ne ostvaraju veću gospodarsku vrijednost. Nadalje, u RH dobar dio travnjačkih staništa ima nepovoljno stanje očuvanosti naročito na područjima na kojima je zbog klimatskih i vegetacijskih uvjeta ekstenzivna ispaša jedini izvedivi poljoprivredni sustav. Cilj nam je **ubrzati dodjelu travnjačkih površina** u državnom vlasništvu prije svega onih krških ali i ostalih na transparentan način s jasno definiranim uvjetima.

CILJ 3. Podizanje kvalitete života u ruralnim područjima

3.1 Poticanje razvoja gospodarstva

Kako je prosječni dohodak u poljoprivredi puno niži od dohotka u gospodarstvu i značajno zaostaje za dohotkom u EU cilj nam je poticati **proširenje opsega djelatnosti s nepoljoprivrednim, dopunskim djelatnostima**. U suradnji sa svim dionicima **stvarat ćemo bolje poslovno okruženje** za poljoprivrednike, prije svega mlade, te mala i srednja poduzeća. Ubrzat ćemo donošenje strateških dokumenata u području biogospodarstva i šumarstva. Cilj nam je **pojačano razvijati biogospodarstvo**. Zbog značajnih izvora biomase iz poljoprivrede, šumarstva, ribarstva i akvakulture Hrvatska ima velik potencijal i mogućnosti za snažan razvoj na ovom području. Inicirat ćemo **jasnije definiranje nacionalne strategije i/ili politike plavog gospodarstva**. Cilj nam je i **održivo gospodarenje šumama** uz zaštitu i upravljanje šumama na način kako bi se dodatno osigurali prirodni resursi, kao i **jačanje šumarske savjetodavne službe** koja bi bila pomoć privatnim šumoposjednicima. Gospodarenje vodnim resursima u sektorima korištenja voda, zaštite voda, zaštite od štetnog djelovanja voda te naročito u području navodnjavanja i s tim vezano gospodarenje poljoprivrednim zemljištem važan je cilj koji ćemo slijediti. Pri tome treba spriječiti bilo kakve inicijative i aktivnosti koje bi vodile privatizacija vodnog sektora.

3.2 Kružno biogospodarstvo, održivo šumarstvo i plavo gospodarstvo

Zbog značajnih izvora biomase (poljoprivreda šumarstvo, ribarstvo i akvakultura) Hrvatska ima velik potencijal i mogućnosti za snažan razvoj biogospodarstva prije svega u ruralnim područjima i cilj nam je taj potencijal maksimalno iskoristiti. Prema podacima EK u 2019. biogospodarstvo je u Hrvatskoj doseglo dodanu vrijednost od 4 milijarde eura, zapošljavalo nešto manje od 206.000 osoba, dok je ostvarena dodana vrijednost po zaposlenom iznosila 19.300 eura, **odnosno polovicu prosjeka EU**. Cilj nam je također **održivo upravljati šumama** i izraditi **Strategiju šumarstva do 2035**. Iako je EK još 16.07.2021. objavila komunikaciju o novoj Strategiji EU za šume do 2030. Hrvatska na žalost nije ni započela pripreme za njezinu izradu. Održivo šumarstvo se odnosi na zaštitu i upravljanje šumama na način kako bi se osigurali potrebni prirodni resursi, ali uključuje i održavanje staništa biljaka, divljih životinja i krajolika te zaštitu šuma od šumskih požara, štetnika i bolesti te zaštitu jedinstvenih ili posebnih šuma. EK je još 17.05.2021. objavila komunikaciju o novom pristupu za održivo plavo gospodarstvo u EU, u Hrvatskoj ne postoji specifična nacionalna strategija i/ili politika razvoja plavog gospodarstva što smatramo neprihvatljivim. Stoga nam je cilj izraditi strateške dokumente vezane uz **održivo plavo gospodarstvo**, ali i **održivo upravljanje vodama** kao jednog od važnijih prirodnih bogatstava.

3.3 Ubrzanje razvoja lokalne zajednice

Smatramo da u ovom programskom razdoblju **treba dalje jačati Lokalne akcijske grupe (LAG) i Lokalne akcijske grupe u ribarstvu (FLAG)** te učiniti značajan iskorak prema stvarnom Lokalnom razvoju pod vodstvom zajednice (CLLD) uz uključivanje koncepta „pametnih sela“. Kako u ruralnim sredinama i prijelaznim područjima živi 80,66 % stanovništva RH cilj nam je brži razvoj lokalnih zajednica uz **jačanje udruga civilnog društva i volonterstva**. Iako u Strategiji poljoprivrede do 2030 položaj žena i socijalne isključenosti kao i skrb o ranjivim skupinama u ruralnim područjima nije navedena kao prioritet naš će cilj biti **maksimalno se zalagati za poboljšanje položaja upravo tih skupina ali i značajnija borba za smanjivanje siromaštva**. U cilju smanjivanja jaza između urbanih i ruralnih sredina pružat ćemo **potporu razvoju infrastrukture u ruralnim područjima**.

3.4 Jačanje svijesti o povezanosti hrane i zdravlja

Kako RH ima najveći udio stanovništva s prekomjernom tjelesnom težinom u EU jedan od važnijih ciljeva bit će nam **jačati svijest o povezanosti hrane i zdravlja**. Istraživanja pokazuju da preko 60% djece ne jede voće svaki dan, a gotovo 80% djece ne jede povrće svaki dan stoga će nam **promoviranje zdrave prehrane** analizom sudjelovanja poljoprivrednih gospodarstava u shemi školskog voća i povrća i Programa mlijeka u školama biti jedan od glavnih zadataka. Cilj nam je na kvalitetnim sirovinama temeljiti prehranbenu industriju koju treba definirati kao stratešku granu. Cilj nam je i **aktivna borba protiv prijevara povezanih s hranom u čitavom lancu opskrbe**. U RH godišnje nastaje oko 400.000 tona otpada od hrane, a s druge strane oko 23% stanovništva živi u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti stoga nam je cilj **smanjiti otpad od hrane i ubrzano uspostaviti funkcionalniji nacionalni sustava doniranja hrane**. Cilj nam je i **poboljšanje dobrobiti životinja** informiranjem poljoprivrednika putem komunikacijskih kanala i alata o prednostima i koristima uključivanja u plaćanja za dobrobit životinja.

CILJ 4. Proširenje prijenosa znanja i digitalizacije

4.1 Poticanje istraživanja i inovacija

S obzirom da je Hrvatska prema izdvajanjima u istraživanje i razvoj općenito, kao i prema ulaganjima u istraživanje u poljoprivredu na samom začelju EU, cilj nam je **dati jaču podršku** ovoj djelatnosti jer značajnijeg razvoja poljoprivrede nema bez znanja, inovacija i primjene novih tehnologija. Drugi je problem obrazovna struktura nositelja poljoprivrednih gospodarstava. Većina nema osnovno, a još manje njih potpuno poljoprivredno obrazovanje zato će nam biti jedan od važnijih ciljeva **aktivna provedba edukacija** i učinkovitija razmjena i primjena rezultata istraživanja, znanja, informacija i inovacija iz područja poljoprivrede u čemu se važnu ulogu imati **javna i privatna savjetodavna služba**.

4.2 Provođenje digitalne transformacije

Prema podacima Eurostata, u ruralnim područjima u RH u 2019, samo je 15 % osoba posjedovalo osnovne digitalne vještine, što je ispod prosjeka EU-28 koji je u istom razdoblju iznosio 24%. Neka ruralna mjesta u RH nemaju niti struju, a digitalna infrastruktura i brzi Internet dostupni su manjem broju poljoprivrednika zato je naš cilj **poticati ulaganja u digitalnu infrastrukturu** kako bi naši poljoprivredni proizvođači mogli koristiti planirane digitalizirane javne usluge.

CILJ 5. Dobro upravljanje

5.1 Učinkovit pravni okvir

Posebnu pažnju posvetit ćemo pravnom okviru, njegovoj **jednostavnosti, razumljivosti i lakšoj dostupnosti**. Poljoprivrednike i ostale dionike uključit ćemo u dijalog oko pravila koja se na njih odnose, a rok za raspravu bit će dovoljno dug. Akti će se donositi dovoljno rano kako bi se proizvođači imali vremena upoznati s njima.

5.2 Učinkovit institucionalni okvir

Ministarstvo poljoprivrede, kao i službe i agencije u njegovom sastavu, **ćemo organizirati kako bi bile u službi poljoprivrednika, ribara i šumoposjednika**. Naglasak ćemo dati na prijenos novih znanja i tehnologija, savjetovanje i pravovremeno informiranje.

5.3 Aktivna borba protiv korupcije

Jedan od važnijih ciljeva nam je aktivna borba protiv korupcije. To ćemo ostvariti **jačanjem sustava unutarnjih kontrola** radi poboljšanja financijskog upravljanja i odlučivanja između ostalog zbog zaštite financijskih sredstava od gubitaka uzrokovanih lošim upravljanjem, neopravdanim trošenjem i korištenjem te zaštitom od drugih oblika nepravilnosti kao i jačanjem odgovornosti za uspješno ostvarenje poslovnih ciljeva. **Jačanjem inspekcija i službenih kontrola.**

5.4 Izmjena poreznog sustava

Dalje ćemo smanjivati ili ukidati **neporezna davanja i parafiskalne namete**. Cilj nam je i **porezno rasteretiti potrošače i proizvođače** smanjivanjem PDV-a te time smanjiti ulazne troškove u proizvodnji hrane. Na taj način bismo domaću biljnu i stočarsku proizvodnju, ribarstvo i prehrambenu industriju učinili konkurentnijom, a hranu cjenovno prihvatljivom potrošačima.

KAKO ĆEMO TO OSTVARITI?

1. Osaživanjem poljoprivrednika kroz udruživanje, bolju tržišnu orijentaciju i upravljanje resursima

1.1 Pravednijom raspodjelom potpora i boljim upravljanjem rizicima

- **Pokrenut ćemo dijalog oko smanjivanja osnovne potpore dohotku** odnosno preusmjeravanja potpora sa velikih poljoprivrednih gospodarstava na male i srednje poljoprivrednike uz istovremeno definiranje mjera potpore za velika poljoprivredna gospodarstva kako bi mogli ispuniti brojne propisane obaveze. Analizirat ćemo učinke preraspodijeljenog plaćanja i pratiti utjecaj unutarnje konvergencije na osjetljive sektore. Provest ćemo savjetovanje sa svim dionicima o **potrebi uvođenja sheme za male poljoprivrednike**. Analizirat ćemo **proizvodno vezana plaćanja** i javno objaviti različite simulacije izračuna. Izradit ćemo vodič o mogućim kombinacijama mjera iz Strateškog plana ZPP-a. Pokrenut ćemo dijalog o **socijalnoj uvjetovanosti** sa svim dionicima i izraditi administrativne sankcije kako bi sustav bio uspostavljen na vrijeme.

- Izradit ćemo vodič o **upravljanju rizicima** iz nadležnosti Ministarstva poljoprivrede. Po pitanju rizika proizvodnje, između ostalog, ćemo analizirati postojeći **sustav za obranu od tuče** te **izraditi program modernizacije** istog uz osiguranje financijskih sredstava i izraditi **strategiju smanjenja šteta od mraza** sa preporukama.

- Uravnotežit ćemo **dohodak poljoprivrednika u područjima s prirodnim ograničenjima** kroz plaćanja u okviru intervencija za ruralni razvoj. Analizirat ćemo stanje poljoprivrednog zemljišta koje se koristi kao **kulturno dobro** uz potporu za poljoprivrednike. Utvrdit ćemo **stanje napuštenih stambenih jedinica** u ruralnim područjima prije svega onih s prirodnim ograničenjima i donijeti odgovarajući zakonodavni okvir te izraditi **program stambenog zbrinjavanja** mladih obitelji.

1.2 Bržim razvojem gospodarstva u ruralnim područjima

- Poticati ćemo **ulaganja u objekte za preradu i proizvodnju** proizvoda s dodanom vrijednosti. Izraditi **studiju regionalizacije** poljoprivredne proizvodnje, izraditi **industrijsku strategiju** i **vodič o izvozu**

poljoprivredno prehrambenih proizvoda. Educirati poljoprivrednike i ribare o **korištenju financijskih instrumenata. Pratiti provedbe** Zakona o nepoštenim trgovačkim praksama. Popularizirati potpore za **marketing i promociju** poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda.

- Učinkovito ćemo **upravljati poljoprivrednim i šumskim zemljištem i vodnim resursima te ubrzati arondacije** izmjenom Zakona o poljoprivrednom zemljištu ili izradom novog Zakona. Izvršiti **revizije ugovora** o zakupu i koncesiji poljoprivrednog zemljišta (po pitanju cijene i provedbe) i **ubrzati provedbe natječaja** za davanje na korištenje državnog poljoprivrednog zemljišta. Pokrenuti dijalog o **nasljeđivanju poljoprivrednih gospodarstava** i potrebi izrade pravnog akta. Analizirati **ulaganja u komasaciju** poljoprivrednog zemljišta i njen nastavak. Analizirati potreba za **okrupnjavanjem šumoposjeda** i sređivanjem imovinsko-pravnih odnosa na šumskom zemljištu. Poticati ćemo **ulaganja u navodnjavanje** uz detaljnu analizu cijene vode za navodnjavanje. Revidirati ćemo **ugovore** o zakupu i koncesiji područja na **moru i kopnu** (po pitanju cijene i provedbe).

- Poticati ćemo **tehnološki razvoj sektora poljoprivrede, ribarstva, šumarstva i drvne industrije** kroz potporu uvođenju novih tehnologija i inovacija u **proizvodnju i preradu** uz pomoć **ulaganja** i korištenja financijskih instrumenata. Podupirati ćemo istraživanja i inovacija te modernizaciju.

1.3 Udruživanjem poljoprivrednika i ribara uz jačanje uloge u vrijednosnom lancu hrane

- Osnaživat ćemo **sheme kvalitete** kroz **analizu zaštićenih oznaka** i edukaciju poljoprivrednika o njima. Uvezivati ćemo zaštićene proizvode sa gastroturizmom i prepoznatljivim regionalno/lokalnim jelovnicima. Podržavat ćemo **ulaganja** u opremu i objekte za preradu povezanu sa zaštićenim oznakama kvalitete te izraditi **opći vodič za potrošače** o sustavima kvalitete poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda

- Poticati ćemo **udruživanje poljoprivrednika** kroz dubinsku analizu statusa poljoprivrednih zadruga u Hrvatskoj i izmjene Zakona o zadrugama u uskoj suradnji sa svim dionicima (određivanje posebnog statusa zadruga). Educirati ćemo proizvođačke organizacije/zadruge i njene članove u području upravljanja i financija.

- Bit ćemo stalna podrška **proizvodnji proizvoda sa dodanom vrijednosti** kroz poticanje ulaganja. Izraditi ćemo detaljnu **analizu lanaca vrijednosti hrane** sa prikazom svih faza od sirovine i primarne proizvodnje, moguće dorade i prerade do konačnog proizvoda **uz izradu vodiča za odabrane proizvode** iz sektora stočarske proizvodnje, biljne proizvodnje i ribarstva.

- Poticati ćemo **izravnu prodaju i razvoj kratkih lanaca opskrbe hranom** kroz analizu sudjelovanja poljoprivrednih gospodarstava u **zelenoj javnoj nabavi** za javne naručitelje. Evaluirati ćemo ulaganja u **logističko distributivne centre** za voće i povrće i podržavati **sustav certificiranja seoskih tržnica**.

2. Jačanjem otpornosti na klimatske promjene

2.1 Smanjenjem emisije stakleničkih plinova i povećanjem energetske učinkovitosti

- Poticat ćemo **primjene novih tehnologija i alata** za bolju prilagodbu klimatskih promjena. Pratit ćemo provedbu Akcijskog plana za provedbu Strategije niskougljičnog razvoja (pošumljavanje). Aktivno ćemo sudjelovati u **prikupljanju podataka o klimi** bogatim ugljikom te **promovirati uzgoj ugljika** koji pridonosi smanjenju emisija stakleničkih plinova, čuva i obnavlja zdravlje tla kroz povećanje organske tvari u tlu, pridonoseći tako boljoj proizvodnji hrane, otpornosti i bioraznolikosti. **Jačat ćemo zaštitu šuma od požara** kroz izgradnju odgovarajuće infrastrukture i djelotvornije **provoditi mjere za razminiranje** šumskog zemljišta. Pratit ćemo i koordinirati izradu izvještaja o utjecaju klimatskih promjena i onečišćenjima u moru na ribarstvo.

- **Provodit ćemo mjere za sekvestraciju ugljika** promicanjem i poticanjem primjene **eko shema** u okviru intervencija za izravna plaćanja. Djelotvornije **provoditi potpore** za obveze u području okoliša i klime te drugih obveza upravljanja u okviru intervencija za ruralni razvoj. **Poticat ćemo konverziju degradiranih šuma i pošumljavanje.**

- **Poticat ćemo ulaganja u obnovljive izvore energije i bioplinska postrojenja.** Bit ćemo podrška ulaganjima u **energetsku učinkovitost** objekata kao i izraditi vodič o ulaganjima u obnovljive izvore energije i energetske učinkovitost u sektoru. Bit ćemo podrška ulaganjima u korištenje **geotermalnih izvora.**

2.2 Boljom zaštitom prirodnih resursa i ekološkom poljoprivredom

- Bolje ćemo **pratiti smanjivanje gubitaka hranjivih tvari** sufinanciranjem ili financiranjem **analize tla** ovisno o veličini gospodarstva. Poticat ćemo **korištenje organskih gnojiva.** Podupirat ćemo operacije vezane uz **zaštitu tla od erozije.** Osigurat ćemo podršku provedbi pilot projekta u **agrošumarstvu** za područja u riziku od eolske erozije. Bit ćemo potpora za istraživanje i razvoj u **korištenju recikliranih ili organskih materijala** u svrhu gnojidbe kao i **ekstrakcije fosfora** iz otpadnog mulja i korištenje istog u proizvodnji gnojiva.

- Poticat ćemo **smanjivanje upotrebe pesticida s ciljem zaštite tla, vode i zraka** jačanjem **inspekcijskog nadzora** u području primjene pesticida. Uvest ćemo **učinkovitije savjetovanje poljoprivrednike** o primjeni pesticida i **uvođenju biološki prihvatljivih pesticida** u proizvodnju. Provodit ćemo promotivne kampanje o važnosti opravišača.

- Kroz učinkovitu **ustopu nacionalne baze podataka** o potrošnji **poticat ćemo smanjivanje upotrebe antimikrobnih sredstava.** Izradit ćemo **program potpore** za farme o korištenju antimikrobnih pripravaka te **provoditi sustavne edukacije** o problemu antimikrobne rezistencije uz podizanje svijesti veterinarima i poljoprivrednicima o održivoj upotrebi antimikrobnih sredstava.

- **Poticat ćemo ekološki uzgoj** kao i ulaganja u **objekte za preradu** ekoloških proizvoda. **Učinkovitije ćemo savjetovati** poljoprivrednike o ekološkom uzgoju i preradi ekoloških proizvoda. **Osnaživat ćemo** ekološke proizvođače, njihove udruge, zadruge i krovni Hrvatski savez udruuga ekoloških proizvođača. Poticat ćemo **istraživanja i razvoja te inovacija** u ekološkoj proizvodnji.

2.3 Očuvanjem bioraznolikosti, staništa i krajobraza

- Provodit ćemo **Nacionalni program** očuvanja i održive uporabe biljnih genetskih izvora za hranu i poljoprivredu i **Nacionalni program** očuvanja izvornih i ugroženih pasmina domaćih životinja. Poticat ćemo **male poljoprivrednike i hobiste** na očuvanje genetskih izvora **udruživanjem i sudjelovanjem na lokalnom tržištu**. Redefinirat ćemo Pravilnik o očuvanju i održivoj uporabi biljnih genetskih izvora. **Promovirat ćemo** izvorne i zaštićene pasmine domaćih životinja, sorte i kultivare poljoprivrednog bilja.
- Ubrzanom **odjelom travnjačkih površina** u vlasništvu države poljoprivrednicima prije svega u područjima s prirodnim ograničenjima poticat ćemo **održavanje staništa**. **Pojačat ćemo nadzor** održavanja travnjačkih površina i obnavljati zapuštene. **Učinkovito ćemo provoditi** eko sheme i obaveze u području okoliša i klime o održavanju staništa. **Djelotvornije ćemo provoditi** nadzor nad zaštitom i ograničenjima u **ribolovu**. Razmotrit ćemo povećanje financijskih sredstava za **izradu stručnih podloga** za proglašenje zaštićenih područja na Jadranskom moru.
- Poticat ćemo **očuvanje prirodnih obilježja i krajobraza** kroz učinkovitiju provedbu intervencija iz Strateškog plana ZPP-a. Promovirat ćemo prirodna obilježja i krajobraze na nacionalnoj i regionalnoj razini uz njihovo **uključivanje u turističku ponudu**. Pojačat ćemo prijenos znanja i informacija o važnosti očuvanja prirodnih obilježja i krajobraza.

3. Razvojem gospodarstva i infrastrukture

3.1 Podrškom mladim poljoprivrednicima te razvoju dopunskih djelatnosti

- Razradit ćemo dodjelu dodatnih bodova za mlade poljoprivrednike kod mjera vezanih uz ulaganje. Osigurat ćemo podršku u korištenju financijskih instrumenata. Pokrenut ćemo izmjene **Zakona o poljoprivrednom zemljištu** u kojem ćemo definirati, između ostalog, da mladi poljoprivrednici imaju prednost pri kupnji privatnog poljoprivrednog zemljišta.
- Sa svim dionicima razmotrit ćemo mogućnosti **diverzifikacije poslovanja** uz maksimalnu liberalizaciju definicija **dopunskih djelatnosti** u sekundarnom sektoru (prerada/industrija – objekti za preradu malog i srednjeg kapaciteta), tercijarnom sektoru (turizam, ugostiteljstvo, izravna prodaja/trgovina), kvartarnom sektoru (obrazovanje – demonstracijske aktivnosti, zdravstvo (apiterapija, aromaterapija). Izradit ćemo vodiče i primjere tehničko-tehnoloških elaborata (projekata) za objekte za preradu (malog i srednjeg kapaciteta). Izradit ćemo **vodiče** i primjere idejnog i glavnog projekata za farme (malog i srednjeg kapaciteta i različite vrste životinja) te objekte za preradu (malog i srednjeg kapaciteta).

3.2 Razvijanjem kružnog gospodarstva, biogospodarstva i plavog gospodarstva

- Žurno ćemo **izraditi Strategiju biogospodarstva** do 2035 uz povezivanje s kružnim gospodarstvom i objedinjavanjem mjera u tom području. Inicirat ćemo izradu **Strategije za plavo gospodarstvo** do 2035 uz određivanje plana aktivnosti. Educirat ćemo poljoprivrednike, ribare, šumoposjednike, savjetodavce i zainteresirane dionike o biogospodarstvu, kružnom gospodarstvu, plavom gospodarstvu i ostalim povezanim aktivnostima.

- **Poticat ćemo održivo gospodarjenje šumama** analizom stanja u ruralnim područjima u kojima će doći do pada broja zaposlenih u drvnjoj industriji uz dodjelu dodatnih bodova za ulaganja u ruralnim područjima s većom stopom nezaposlenosti. **Izradit ćemo Strategiju šumarstva do 2035.** i **jačati administrativne kapacitete savjetodavne službe** u području šumarstva.
- **Poticat ćemo održivo gospodarjenje vodama** i pokrenuti izradu nove **Strategije upravljanja vodama**, kao krovnog dokumentom na temelju kojeg će se provoditi daljnje reforme vodnog sektora kako bi se dostigli europski standardi u upravljanju vodama, pa stoga čini osnovnu podlogu za postupne izmjene i dopune Zakona o vodama, Zakona o vodnim uslugama i Zakona o financiranju vodnoga gospodarstva te pripadajućih podzakonskih akata.

3.3 Smanjivanjem jaza između urbanih i ruralnih sredina

- **Jačat ćemo lokalne inicijative, LAG-ove i FLAG-ove.** Analizirat ćemo **primjenjivost CLLD pristupa.** Podupirat ćemo izradu **strategija „pametnih sela“.** Podržat ćemo **edukaciju udruga civilnog društva** o pripremi projekata koji se financiraju iz Europskog socijalnog fonda plus te poticati edukacije o **volonterstvu** u ruralnim sredinama. **Osnivat ćemo međuresornu radnu skupinu** za praćenje ulaganja u javnu infrastrukturu i usluge u ruralnim područjima.
- **Oснаživat ćemo položaj žena, poticati socijalnu uključenost te skrb za ranjive skupine.** Potaknut ćemo istraživanja o statusu, svijesti i potrebama ruralnih žena u ruralnim područjima. Definirat ćemo mjere za osnaživanje žena u ruralnim područjima. **Provodit ćemo istraživanja o statusu ranjivih skupina i socijalne isključenosti** uz definiranje mjera za smanjivanje siromaštva, socijalne isključenosti i skrbi za ranjive skupine u ruralnim područjima.
- Jasno ćemo definirati prioritete za **ulaganja u javnu infrastrukturu i javne usluge** u ruralnim područjima. Osigurat ćemo financijska sredstva za provedbu ulaganja u javnu infrastrukturu i pružanje javnih usluga te provoditi projekte manjeg opsega (small scale projects) od strane LAG-ova.

3.4 Promoviranjem proizvodnje i promocijom kvalitetne i sigurne hrane

- U suradnji s drugim dionicima izradit ćemo **industrijsku strategiju RH** sa prehrambenom industrijom kao strateškom granom gospodarstva te **osnovati Vijeća za prehrambenu industriju.** Pojačanim inspekcijskim nadzorima i učinkovitim mjerama odvratanja boriti ćemo se **protiv prijevara povezanih s hranom** u cijelom lancu opskrbe. **Promovirat ćemo EU kodeks ponašanja o odgovornom poslovanju s hranom i marketinškim praksama** te pratiti provedbu tih praksi. Preispitat ćemo mogućnosti zaštite domaćih proizvođača od damping cijena mesa iz uvoza.
- Poticat ćemo građane na **doniranje hrane** uz pomoć promotivne kampanje i **izraditi vodiče za potrošače o smanjenju otpada od hrane.** **Promovirat ćemo sektorske vodiče** o smanjenju otpada od hrane putem komunikacijskih kanala i alata.
- **Poticat ćemo zadruge** (proizvođačke organizacije) i poljoprivredna gospodarstva na sudjelovanje u shemama školske prehrane. Jednom mjesečno **uvest ćemo tradicijski hrvatski doručak u osnovne škole.** Osigurat ćemo financijska sredstva za osnovne škole kako bi ispunile uvjete vezane uz besplatan obrok i **izraditi Zakon o školskoj prehrani.**

- **Analizirat ćemo prakse vezane uz dobrobit životinja** koje bi se mogle provoditi u okviru eko-shema. Provest ćemo dijalog o potrebi izmjene **definicije korisnika** (posjednik životinje a ne vlasnik).

4. Digitalizacijom

4.1 Jačoj potpori istraživanju i prijenosu znanja

- **Jačat ćemo povezanost dionika AKIS-a**, administrativne kapacitete javnih i privatnih savjetodavaca, ubrzati njihovo certificiranje i učinkovitije koristiti financijska sredstva namijenjena savjetovanju i prijenosu znanja. Aktivno ćemo **provoditi edukacije** poljoprivrednika, ribara, šumoposjednika i programa za stjecanje digitalnih vještina i **poticati primjenu rezultata istraživanja**.
- Dat ćemo veću **podršku razvoju inovacija** unaprijeđenjem provedbe mjera koje se odnose na osnivanje EIP operativnih skupina kao i podršku aktivnom uključivanju privatnih savjetnika u područje inovacija. **Ubrzano ćemo uspostaviti organizacijsku strukturu** za provedbu inovacija. Izvršiti ćemo analizu potreba za izradom krovnog Zakona o inovacijama i pratećeg Pravilnika.

4.2 Razvojem pametne poljoprivrede

- Poticat ćemo daljnja **ulaganja u digitalnu infrastrukturu** i evaluirati provedena ulaganja u ruralnim područjima.
- **Procijenit ćemo digitalizaciju javnih usluga (30) u poljoprivredi** i kroz dijalog sa svim dionicima odrediti smjer daljnjeg razvoja.
- **Razvijat ćemo koncept pametne poljoprivrede kroz evaluaciju** provedenog ulaganja u izradu predmetne platforme te raspravu sa svim dionicima o potrebi daljnjeg jačanja tog koncepta.

5. Boljim upravljanjem sektorom i aktivnom borbom protiv korupcije

- Povećat ćemo **dostupnost važećih pravnih akata** izradom njihovog popisa i objavom na mrežnim stranicama nadležnih institucija. Pravne akte ćemo **objedinjavati i pojednostavljivati**.
- **Reorganizirat ćemo Ministarstvo poljoprivrede** (povratak inspekcija u Ministarstvo, izdvajanje Savjetodavne službe, formiranje Uprave za poljoprivredno zemljište, povratak Uprave za vodno gospodarstvo) i **Agencije u nadležnosti Ministarstva** (Hrvatske Agencije za poljoprivredu i hranu; Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, jačanjem ovlasti i rada podružnica, smanjenjem dokumentacije i znatnim ubrzanjem obrada i kontrola). **Jačat ćemo agronomske savjetodavne djelatnosti** redefiniranjem Zakona o Hrvatskoj Agronomskoj komori (HAGROK), donošenjem Zakona o agronomskoj savjetodavnoj djelatnosti i **jačati javne institute vezane uz Ministarstvo** (Hrvatski šumarski institut, Hrvatski veterinarski institut, Institut za jadranske kulture i melioraciju krša, Institut za oceanografiju i ribarstvo, Institut za poljoprivredu i turizam i Poljoprivredni institut Osijek). **Reorganizirat ćemo Hrvatske vode i Institut za vode** izmjenom pravnog okvira i jasnim definiranjem nadležnosti.

- Poticat ćemo aktivnu borbu protiv korupcije **jačanjem inspekcija, službenih kontrola, unutarnjih kontrola, poštivanjem instituta prigovora i žalbi, jasnijim definiranjem postupka prijave i zaštite „zviždača“** u području sigurnosti hrane i hrane za životinje, zdravlja i dobrobiti životinja određenih preopćenitim Zakonom o zaštiti prijavitelja nepravilnosti te **ubrzavanjem postupaka** koji su vezani uz borbu protiv korupcije.
- Nastavit ćemo daljnje **ukidanje ili smanjivanje neporeznih davanja i parafiskalnih nameta**. Aktivnim dijalogom ćemo **utvrditi potrebu za Zakonom o obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima**. **Smanjit ćemo** porez na potrošnju odnosno **PDV** na hranu te na proizvode koji predstavljaju ulazni trošak u proizvodnji i preradi hrane.